

depenen del fluid elèctric fet que ens remet als sistemes de producció d'electricitat i a la seva conducció fins a les zones urbanes. En aquest punt, cal parlar dels embassaments del Pirineu que funcionen amb un sistema de dipòsits i sobreixidors que concentren l'aigua i la regulen fins que s'assoleix la potència necessària per la producció del fluid elèctric adequat. Encara en el mateix tema i, de forma indispensable, el paisatge està filat amb tones de cables que transporten l'electricitat per Catalunya a través de valls i carenes on cada vegada s'hi veuen més parcs eòlics que aporten un sistema de producció d'energia elèctrica dintre del bloc d'energies alternatives a les centrals tèrmiques, hidroelèctriques i nuclears.

En un altre ordre de coses, les muntanyes han significat al llarg de la història un lloc d'habitatge clandestí, per a refugi i amagatall en casos de conflictes armats i polítics; lloc de pas i d'habitatge provisional en els casos d'exilis, contraban i immigració il·legal.

Matèria primera

Ritmes.

...i els homes són lluny, bosc endins,
al recer de fadigues on crema el carbó
sota onades de fum...

Agustí Esclasans i Folch

La muntanya ha donat lloc al treball humà vinculat al bosc, al riu, a l'agricultura i la ramaderia. El conreu d'arbres fruiters i la vinya en petites feixes està extès per multitud d'indrets de Catalunya que anys després tot i haver-ne desaparegut el cultiu se segueixen anomenant les feixes. Hi ha activitats molt unides a la vida en el bosc: el carboneig i la tala d'arbres, els raiers, els pous de gel, els escorçaires de suro; els esclopers, els forcaires, la construcció de rodells de castanyer i els tossadors de llana. L'elaboració de formatges, la recerca d'herbes i d'arrels per ús terapèutic, el cultiu de la mel, el maneig del cànem i una llarga enumeració d'oficis artesanals que han estat el mitjà de vida de la pagesia.

La majoria d'aquestes feines s'han vist afectades per la industrialització, la tecnologia, els combustibles nous, la canalització dels rius, la creació de pantans, els nous mitjans de transport i de comunicació que els han fet desaparèixer. Actualment, en queda algun vestigi en parcs etnològics i cases de colònies destinats a divulgar a les noves generacions el cos del treball artesanal de la pagesia. També se'n troben exhibicions durant les festes majors dels pobles o en alguna fira estacional. Tot plegat, més aviat vinculat al lleure o al turisme, perquè la majoria d'aquestes feines tradicionals han perdut el seu ús econòmic, s'ha perdut també el coneixement de l'ofici, el seu llenguatge i la seva força. També es pot trobar la transparència d'aquestes formes de vida llegint *Els pagesos* de Josep Pla, entre d'altres llibres, on s'hi explica la vida a

Catalunya, entre la terra i el mar, abans de l'esclat transformador de la indústria i l'arribada de l'emigració.

Les muntanyes han estat i són estatges de pastura per al bestiar de peu rodó, en alguns vessants suaus s'hi percep la parsimònia del bestiar i el so dels seus esquellots. I encara per als animals, els prats dalladors dels que se'n treu farratge, són prats d'herba on hi viuen també les grandalles conegudes també com satalies, són narcisos blancs ribetejats de groc, bellíssims, que floreixen a la primavera.

Tradicionalment, s'han talat o artigat els boscos de la part mitja i baixa de les muntanyes per a l'ús agrícola en vessants suaus, ara i adés, sovintegen clapes on hi ha la masia voltada de camps enmig d'un indret boscos. Al Maresme l'ús que se li ha donat aquest vessants inclinats de la Serralada Litoral és el conreu de flor i maduixa sota sostre que donen una imatge d'aquestes explotacions agrícoles d'ones plastificades als vessants assolellats que miren al mar

Encara en el Maresme, hi trobem l'extracció de ferro a les mines Can Palomeres de Malgrat de Mar, foren tancades al primer terç del segle XX, el turó es vesteix de groc de ginesta en arribar la primavera. D'aquesta explotació en queden alguns vestigis: La Piona, una plataforma de pedra construïda dins del mar on s'hi recolzava la torre terminal de l'aeri on s'embarcava el mineral. En l'actualitat és un petit illot on les gavines hi fan estada i els turistes hi fan cap pedalant amb els patins. Un altre vestigi és l'àncora de grans dimensions que el GEM recuperà del fons marí i que s'utilitzava com a mort pels vaixells que amarraven a la Piona i que es troba en una plaça rodona, al començament del Passeig Marítim.

No obstant, la comarca que destaca més per la mineria és el Berguedà on s'hi han explotat minerals tan diversos com el ferro, el manganès, coure, barita, sal gemma i ambre. Destaca l'extracció de carbó de pedra de Fígols, Cercs, Saldes, Vallcebre, la Nou i la serra de Catllaràs, el material extret anava destinat a les fargues de ferro, aram i vidre de la comarca. El petroli de les mines de Brocà a Guardiola de Berguedà i les fàbriques de petroli de Riutort i Bagà que s'utilitzava com a combustible per a l'enllumenat.

En aquesta comarca també s'han extret les roques com ara guixos, argiles i les calcàries extretes del Clot del Moro on el comte Güell va fer construir una fàbrica de ciment d'estil modernista a Castellar de n'Hug. Unides a l'explotació del mineral es van construir línies de ferrocarril que es van erigir en eixos de comunicació.

Les muntanyes de sal de Cardona ens condueixen a una mineria prolífica i al passat de la història de la Terra perquè treuen a la superfície rastres d'unes antigues aigües salines estancades i denses, no deixa de resultar inquietant.

Hi ha muntanyes explotades, gairebé exhaurides per l'acció del treball humà sobretot si ens atenem a l'extracció d'àrids, cal mirar el turó de Can Sant Joan a Montcada i Reixac del qual se n'extreu el producte per abastar la fàbrica de ciment que hi ha al costat. La muntanya manté un petit cim i uns vessants